

İsmail İŞLER^(*)

TÜREV PİYASALARI ve VERGİLENDİRİLMESİ

*DERIVATIVES MARKET AND
ITS TAXATION*

Mehmet UTKU^(**)

ÖZ

Türev piyasaları kavramı, vadeli işlem sözleşmeleri (forward, futures), opsiyon sözleşmeleri, swap sözleşmeleri ve aracı kuruluş varantları işlemlerinin tamamını içermektedir. Bu tür işlemler vadeli işlemlerdir. Vadeli işlemlerin ortak özelliği, ilerideki bir tarihte teslimatı yapılmak üzere herhangi bir malın veya finansal aracın, bugünden alım satımının yapılmasıdır. Bu çalışmada türev araçların tanımları ve vergilendirilmeleri örneklerle açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türev piyasalar, aracı kuruluş varantları, opsiyon sözleşmeleri, futures, swap

ABSTRACT

The term derivatives market involves futures, options, swaps and broker warrants. These type of transactions are futures. The common feature of futures is that purchase and sales transactions are made today for a product or financial instrument that is to be delivered at a certain time in the future. This study focuses on the definition of futures and their taxation with examples.

Keywords: Derivatives market, broker warrants, options, futures, swap

1- GİRİŞ

Finansal piyasalar, gerçekleştirilen alım-satım işlemi sonucunda el değiştiren kıymetlerin vadesine bağlı olarak spot ve türev (vadeli) piyasalar olmak üzere ikiye ayrılır. Spot piyasalar, belli miktarda bir mal veya kıymetin ve bunların karşılığı olan paranın, işlemin ardından el değiştirmesini sağlayan piyasalardır. Türev (vadeli) piyasalar, anlaşmanın bugünden yapıldığı ve spot piyasaların aksine yü-

^(*) Pamukkale Üniversitesi Çal Meslek Yüksekokulu Maliye Bölümü Öğretim Görevlisi

^(**) Pamukkale Üniversitesi Çal Meslek Yüksekokulu Maliye Bölümü Öğretim Görevlisi

kümlülüklerin gelecek bir vadede yerine getirilmesini öngören piyasalardır. Değeri başka bir finansal varlığın veya malın değerine doğrudan bağlı olan finansal araçlar ise türev araç olarak adlandırılır. Türev (vadeli) piyasaların tanımı, Forward, Futures, Swap, Varant ve Opsiyon işlemlerinin tamamını içermektedir.

2- TÜREV (VADELİ) PİYASALAR

Değeri başka bir finansal varlığın veya malın değerine doğrudan bağlı olan finansal araçlar türev araç olarak adlandırılmaktadır. Türev araçlar, dayanak varlığın sahipliğinin el değiştirmesine gerek olmaksızın bu varlıkla ilgili hak ve yükümlülüklerin ticaretine imkân sağlar. Türev ürünler faiz, döviz ve piyasa fiyatı değişikliklerinin ortaya çıkardığı risklerden korunmanın klasik yöntemlerle mümkün olmaması nedeniyle tasarlanmışlardır. Türev piyasalar kavramı, Forward, Futures, Opsiyon, Varant ve Swap işlemlerinin tamamını içermektedir. Bu tür işlemler vadeli işlemlerdir. Vadeli işlemlerin ortak özelliği, ilerideki bir tarihte teslimatı yapılmak üzere herhangi bir malın veya finansal aracın bugünden alım satımının yapılmasıdır. Türev ürünlerin tanımı, "Finansal Araçların Muhasebeleştirilmesi ve Değerlemesi" adlı 39 No'lu Uluslararası Muhasebe Standardında (IAS) şu şekilde yapılmıştır; "Kredi alma, yabancı para ile borçlanma, satın alınacak mal fiyatındaki artma gibi asıl finansal araçlarla ilgili fiyat, döviz kuru, faiz oranı riskinden korunmak veya spekülatif gelir elde etmek amacıyla yapılan vadeli işlemlere türev ürün veya türev finansal araç denilmektedir."¹

Tüm bu vadeli işlemler organize piyasalar ve tezgahüstü piyasalarda yapılmaktadır. Vadeli işlemler ve opsiyon borsasında yapılan işlemler organize piyasayı, bankalarda yapılan işlemler ise tezgahüstü piyasayı oluşturmaktadır. Türev piyasası işlemlerinden elde edilecek olan kazançlar menkul sermaye iradı, ticari kazanç ve diğer kazanç ve iratlar ile ilişkilidir.²

3- TÜREV ÜRÜNLERDE VERGİLENDİRME

Türev ürünlerden elde edilen gelirlerin vergilendirilmesi, söz konusu araçların piyasada kullanımındaki esnek ve karmaşık yapı ile ürünlerin temel kullanım amaçları olan riskten korunma, spekülasyon ve arbitraj yanında vergiden kaçınma ve verginin peçelenmesi amaçlı kullanımları nedeniyle önem taşımaktadır.

30/09/2010 tarih ve 27715 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 27/09/2010 tarih ve 2010/926 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca da 1/10/2010 tarihinden itibaren tüm tam ve dar mükellef gerçek kişilerin vadeli işlem ve opsiyon borsalarında hisse senedi veya hisse senedi endekslerine dayalı olarak yapılan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri %0 oranında tevkifata tabi tutulmaktadır.³

Türkiye'de kurulu vadeli işlem ve opsiyon borsaları ile bu borsalar dışında 1/10/2010 tarihinden itibaren hisse senetlerine ve hisse senedi endekslerine dayalı olarak yapılanlar dışında kalan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden elde edilecek gelirlerin Geçici 67'nci madde uygulaması karşısındaki durumunu ise aşağıdaki tablodaki gibidir;

¹ Özgür Himmet Çiftçi, SDÜ. Türev Piyasalar ve Türk Bankacılık Sektöründeki Uygulamalar, bitirme projesi, 2011, sf.2.

² İbrahim Organ, Türkiye'de opsiyon sözleşmelerinin kullanım alanı ve vergilendirilmesi, yeni fikir dergisi sayı:9, sf.56.

³ Gelir İdaresi Başkanlığı, Gelir Vergisi Kanunu, Geçici 67. Madde uygulaması ile ilgili olarak gerçek kişilere yönelik vergi rehberi, 2012.

Tablo 1: Türev Ürünlerin Kazancında Vergilendirme

Yatırımcı Tipi	Piyasa Türü	
	Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası	Tezgahüstü
Tam Mükellef Gerçek Kişi	%10 Tevkifat	%10 Tevkifat
Tam Mükellef Sermaye Şirketi (Sermaye Piyasası Kurulunun düzenleme ve denetimine tabi fonlar dâhil)	%0 Tevkifat	Tevkifata tabi değil
Diğer Tam Mükellef Kurum	%10 Tevkifat	Tevkifata tabi değil
Dar Mükellef Gerçek Kişi	%10 Tevkifat	%10 Tevkifat
Dar Mükellef Sermaye Şirketi ile münhasıran menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı getirileri ile değer artışı kazançları elde etmek ve bunlara bağlı hakları kullanmak amacıyla faaliyette bulunan mükelleflerden 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan yatırım fonları ve yatırım ortaklıklarıyla benzer nitelikte olduğu Maliye Bakanlığınca belirlenen dar mükellefler (işyeri/daimi temsilcisi olmayan ve banka ve benzeri finans kurumu da olmayan)	%0 Tevkifat	%0 Tevkifat
Dar Mükellef Sermaye Şirketi ve münhasıran menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı getirileri ile değer artışı kazançları elde etmek ve bunlara bağlı hakları kullanmak amacıyla faaliyette bulunan mükelleflerden 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan yatırım fonları ve yatırım ortaklıklarıyla benzer nitelikte olduğu Maliye Bakanlığınca belirlenenler <u>dışında kalan</u> dar mükellefler (işyeri/daimi temsilcisi olmayan ve banka ve benzeri finans kurumu da olmayan)	%10 Tevkifat	%10 Tevkifat
Türkiye’de İşyeri veya Daimi Temsilcisi Olan Dar Mükellef Kurumlar	%0 Tevkifat	Tevkifata tabi değil
Dar Mükellef Kurum (banka ve benzeri finans kurumu olanlar)	%0 Tevkifat	Tevkifata tabi değil

Kaynak: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/01/20120119-17.htm>, Erişim: 01.04.2015

Vergi mevzuatımızda türev ürünlerden elde edilen gelirlerin vergilendirilmesi, 5281 Sayılı Kanun sonrasında, Gelir Vergisi Kanunu’nun değer artış kazançlarının düzenlendiği Mükerrer 80’inci madde-

sinde ve Kanun'a eklenen Geçici 67'nci maddede hüküm altına alınmıştır. Kanunun Mükerrer 80'inci maddesinde, ivazsız olarak iktisap edilenler ile tam mükellef kurumlara ait olan ve iki yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri hariç, menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar değer artış kazancı olarak belirlenmiştir. Kanun'un Geçici 67'nci maddesinde ise diğer sermaye piyasası aracı; "bankaların ve aracı kurumların taraf olduğu veya bunlar aracılığıyla yapılan; belirli bir vadede, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte, ekonomik veya finansal göstergelere dayalı olarak düzenlenenler de dahil olmak üzere, para veya sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve döviz alma, satma, değiştirme hak ve/veya yükümlülüğünü veren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri bu madde uygulamasında diğer sermaye piyasası aracı addolunur" şeklinde tanımlanmıştır. Geçici 67'nci maddenin 1 numaralı fıkrası uyarınca, bankalar veya aracı kurumların, vadeli işlem veya opsiyon sözleşmesine konu olan bir işlem yapmaları halinde; vadeli işlem veya opsiyon sözleşmesinin hükmünden yararlandığı anda, sözleşmeye baz alınan kıymetin piyasa fiyatına göre oluşan değeri ile işlem fiyatına göre oluşan değeri arasındaki fark üzerinden sözleşmenin sona erdiği tarih itibarıyla tevkifat yapması gerekmektedir. Diğer taraftan, üç aylık dönem içerisinde aynı türden menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı ile ilgili olarak birden fazla alım-satım işlemi yapılması halinde tevkifatın gerçekleştirilmesinde bu işlemlerin tek bir işlem olarak dikkate alınacağı hükme bağlanmıştır. Bu hüküm uyarınca alım-satım konu menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının üç aylık dönem içerisinde yapılan işlemlerin konsolide edilmesiyle (varsa) beyan edilip ödenmesi gereken vergi hesaplanacaktır. Sonuç olarak, 5281 Sayılı Kanunla yapılan değişiklikle, türev finansal araçların diğer sermaye piyasası aracı olarak değerlendirileceği belirtilerek söz konusu araçlardan elde edilen gelirlerin değer artış kazancı olarak değerlendirileceği hükme bağlanmış ve vergi mevzuatında türev finansal araçlar yoluyla elde edilen gelirlerin vergilendirilmesi usulü belirlenmiştir.⁴

Damga vergisi kişilerin kendi aralarında veya devletle yaptıkları hukuki işlemlerde düzenledikleri belgeler ya da kağıtlar üzerinden ödedikleri mali yükümlülüklerdir. Damga vergisinin mükellefleri damga vergisine tabi tutulmuş olan belgeleri imzalayan kişilerdir. Resmi kurumlar ile kişiler arasındaki işlemlerde ise damga vergisinin söz konusu kişilerce ödenmesi gerekmektedir.⁵

3.1- Forward (Alivre) Sözleşmeleri

Forward işlemleri, belli bir miktarda malın ya da finansal aracın (hisse senedi, tahvil, döviz vb.) önceden belirlenmiş bir fiyattan ve önceden belirlenmiş, gelecekteki bir tarihte satın alınması ya da satılması yükümlülüklerini içeren, kontratlara dayalı işlemlerdir. Bu işlemlerde taraflardan biri nihai alıcı olup, sözleşmede belirlenen fiyattan mal ya da menkul kıymeti satın alıp ödemeyi yapmaktadır. Diğer taraf ise nihai satıcı olup, belirlenen fiyattan mal ya da menkul kıymeti satandır.⁶

Forward işlemlerinde sözleşmeye konu varlığın fiyat, miktar ve teslim tarihi sözleşme tarihinde belirlendiğinden, işlemin kazançla sonuçlanması durumunda tevkifat matrahı, sözleşmeye baz alınan

⁴ A. Bora Elçin, Türev Finansal Araçlar ve Vergilendirilmesi, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı : 282, sf.78.

⁵ İbrahim Organ, Türkiye'de opsiyon sözleşmelerinin kullanım alanı ve vergilendirilmesi, yeni fikir dergisi sayı:9, sf.60

⁶ Belma Nurcan, TCMB. Muhasebe Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Yeterlilik Tezi, 2005, ANKARA, sf.12.

kıymetin piyasa fiyatına göre oluşan değeri ile işlem fiyatına göre oluşan değeri arasındaki fark olarak tespit edilecektir. Bu çerçevede, forward sözleşmesinin hükmünden yararlanıldığı anda, sözleşmeye baz alınan kıymetin piyasa fiyatına göre oluşan değeri ile işlem fiyatına göre oluşan değeri arasındaki fark üzerinden sözleşmenin sona erdiği tarih itibarıyla bankalar ve aracı kurumlar tarafından tevkifat yapılması gerekmektedir.⁷

Örnek: Ahmet Bey'in 4/1/2015 tarihinde (Y) Bankası ile yapmış olduğu 3 ay vadeli forward Amerikan Doları (USD) alım sözleşmesine ilişkin veriler aşağıda yer almaktadır;

İşlem Tarihi : 4/1/2015

Vade Tarihi : 4/4/2015

Sözleşme Tutarı : 10.000.000 USD

Sözleşme Kuru (USD/TL) : 2,00 Vadede Spot Kur (USD/TL) : 2,20

Tevkifat Matrahı = kıymetin piyasa fiyatına - kıymetin işlem (kullanım) fiyatına göre oluşan değeri

Tevkifat Matrahı = 10.000.000 USD x (2,20 - 2,00) = 2.000.000 TL

Banka tarafından, Ahmet Bey'in elde etmiş olduğu 2.000.000 TL kazanç üzerinden %10 oranında 200.000 TL tevkifat yapılacaktır.

3.2- Swap İşlemleri

Swap, "belirli bir miktar ve nitelikteki para, döviz, altın, mali araç, alacak, mal gibi varlıklarla; yükümlülüklerin, önceden belirlenen fiyat ve koşullara göre, gelecekteki bir tarihte ve banka şeklinde organize olan bir piyasada değiş-tokuşunu kapsamına alan vadeli bir işlemdir" şeklinde tanımlanabilir.⁸ Swap, iki tarafın belirli bir zaman dilimi içinde farklı faiz ödemelerini veya farklı para birimlerini karşılıklı olarak değiştirdikleri bir takas sözleşmesidir.

3.2.1- Para Swapı

Tarafların önceden anlaştıkları oran ve koşullarda belirli miktardaki para birimlerini değiştirmek suretiyle gerçekleştirdikleri para swapı işleminde, farklı para birimlerinin karşılıklı olarak değiştirilmesi sonucunda ortaya çıkan gelir tevkifat matrahını oluşturacaktır. Buna göre tevkifat matrahı, ilk değişim tarihindeki kura göre hesaplanan değer ile sözleşmede vadedeki değişim için belirlenen kura göre oluşan değer arasındaki farka eşit olacaktır.

Örnek: Veli Bey'in (Y) Bankası ile yapmış olduğu USD/TL para swapı sözleşmesine ilişkin veriler aşağıda yer almaktadır.

İşlem Tarihi : 25/4/2015

Vade Tarihi : 24/5/2015

İşlem Tarihindeki Kur : 2,00 Sözleşme Kuru: 2,20

Veli Bey sözleşme tarihinde 40.000.000 USD karşılığı olarak 80 000 000 TL vermiş, vadede ise (sözleşmenin forward bacağı) 40.000.000 USD verip 88 000.000 TL almıştır. Veli Bey bu işlemi (88

⁷ A. Bora Elçin, Türev Finansal Araçlar ve Vergilendirilmesi, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı: 282, Sf.79.

⁸ E. Savaş Başçı, Vadeli İşlem Aracı Olarak Swap'ın İşleyişi ve Finansal Piyasalardaki Kullanımı, Gazi Ü. Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, Y.11, No.12, 2003, sf.19.

000.000-80 000 000)=8 000 000 TL karla sonuçlanmış olup, söz konusu kar üzerinden %10 oranında tevkifat yapılacaktır.

Tevkifat tutarı = 8.000.000 x %10=800.000 TL olarak gerçekleşecektir.

Örnek: Ayşe Hanım'ın (Z) Bankası ile yapmış olduğu EURO/USD para swapı sözleşmesine ilişkin veriler aşağıda yer almaktadır.

İşlem Tarihi : 27/5/2015

Vade Tarihi : 26/6/2015

İşlem Tarihindeki Kur : 1,4239

Sözleşme Kuru : 1,4230

Ayşe Hanım sözleşme tarihinde (sözleşmenin spot bacağı), 25.000.000 EURO karşılığı olarak 35.597.500 USD vermiş, vadede ise 25.000.000 EURO verip 35.575.000 USD almıştır. Ayşe Hanım'ın bu işlemi (35.575.000-35.597.500) = 22.500 USD zararla sonuçlanmış olup, oluşan zararı aynı tür işlemlerden doğan karlardan mahsubu mümkün bulunmaktadır.

3.2.2- Faiz Swapı

Faiz swapı, gösterge bir anapara tutarı üzerinden farklı faiz oranı esaslarına göre hesaplanacak faizlerin iki taraf arasında anlaşılan vadelerde değişimini öngören bir sözleşme çeşidi olup, aynı para biriminden olan borçların sadece faiz ödemelerinin yapısı değişmekte, anapara değişimi gerçekleşmemektedir.

Faiz swapı işlemlerinde, faiz ödemelerinin değişimi nedeniyle ödeme dönemleri itibarıyla hesaplanan net kazanç tutarları tevkifat matrahını oluşturacaktır. Bu çerçevede, faiz ödemelerinin bir takvim yılı içerisinde karşılıklı olarak aynı tarihlerde gerçekleşmesi (çakışma) durumunda her bir ödeme tarihi itibarıyla hesaplanan net kazanç tutarı tevkifat matrahını oluşturacaktır.

Ödeme tarihlerinin bir kısmının çakışması durumunda ise, bir takvim yılı aşılmamak suretiyle ödemelerin çakıştığı tarihler itibarıyla, müşteri tarafından ödenen faiz tutarları ile müşteriye o tarihe kadar yapılan faiz ödemelerinin tamamı karşılaştırılmak suretiyle net kazanç tutarı tespit edilecektir. Ödeme dönemleri itibarıyla ortaya çıkan zararların ise, takvim yılı aşılmamak kaydıyla, 257, 258 ve 269 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğlerinde yer alan açıklamalar çerçevesinde izleyen dönemlerde aynı tür işlemlerden doğan gelirlerden mahsubu mümkündür. Takvim yılı sonuna kadar mahsup edilemeyen zararlar ise ihtiyari beyanname yoluyla mahsup edilebilecektir.

London Interbank Offered Rate (LIBOR), Londra'da bankalar arası piyasada borçlanmalarda ortaya çıkan faiz oranına verilen isimdir. Ancak burada ortaya çıkan faiz oranı sadece Londra'daki bankalar tarafından kullanılmamakta, birçok finansal işlemde Libor referans faiz oranı olarak kullanılmaktadır. Faiz oranını belirleyen bankalar da sadece İngiliz bankaları değil, 60'dan fazla ülkenin bankası sisteme dâhildir.⁹ Diğer bir tanımla LIBOR, Londra Bankalar arası Para Piyasasında, kredibilitesi yüksek bankaların birbirlerine ABD doları üzerinden borç verme işlemlerinde uyguladıkları faiz oranıdır. Ancak burada ortaya çıkan faiz oranı sadece Londra'daki bankalar tarafından kullanılmamakta, birçok finansal iş-

⁹ <http://ekonomiturk.blogspot.com.tr/2010/02/libor-nedir.html>, Erişim Tarihi: 01/04/2015.

lemde Libor referans faiz oranıolarak kullanılmaktadır. Faiz oranını belirleyen bankalar da sadece İngiliz bankaları değil, 60'dan fazla ülkenin bankası sisteme dâhildir. Libor (faiz oranları) forward, swap, konut kredisi, değişken faizli borçlar ve eurodollar işlemlerinde referans olarak kullanılmaktadır.

Örnek ile açıklamak gerekirse Senelik Libor + 300 baz puanı ile değişken faizli konut kredisi aldınız ve konut faiziniz her yıl 1 Mart tarihinde belirleniyor olsun. Eğer 1 Mart tarihinde Libor %1,5 ise siz de bir yıl boyunca %4,5 faizden konut kredisi kullanıyor olacaksınız. Bir sene sonra Libor %3,5'e yükselirse sizin ödeyeceğiniz konut kredisi faiz oranı da %6,5'e yükselecektir. Türk bankaları uluslararası bankalardan 1 veya 3 yıl vadeli faizlerle borçlandıkları zamanlarda ödeyecekleri faiz oranı Libor +75 baz puanı gibi miktarlar oluyor genellikle. Ufak ve riskli bankalar daha yüksek bir risk primi ödemek zorunda kalırken Garanti, Akbank gibi riski daha düşük bankalar Libor üzerine daha düşük bir prim ödeyerek borçlanmaktadır.

Örnek: Ali Bey'in, 10.000.000 USD tutarındaki 2 yıl vadeli 6 ayda bir LIBOR faiz ödemeli borcundan doğan yükümlülüğünü yerine getirebilmek amacıyla 30/7/2012 tarihinde, (Z) Bankası ile % 4 faiz oranı üzerinden yapmış olduğu 2 yıl vadeli 6 ayda bir faiz ödemeli swap sözleşmesine ilişkin veriler aşağıda yer almaktadır.

Sözleşme Tutarı : 10.000.000 USD
Sözleşme Tarihi : 30/7/2012
Sabit Faiz : % 4
Değişken Faiz : USD LIBOR

<u>Faiz Ödeme Tarihleri :</u>	<u>LIBOR</u>	<u>Döviz Kuru</u>
31/1/2013	% 4,5	2
29/7/2013	% 3,8	2,07
31/1/2014	% 4,1	2,11
31/7/2014	% 3,7	2,21

FAİZ ÖDEME TARİHLERİ	LIBOR	(Z) BANKASI TARAFINDAN ALİ BEY'E ÖDENEN FAİZ	ALİ BEY'İN (Z) BANKASINA ÖDEDİĞİ FAİZ	TEVKİFAT MATRAHI	TEVKİFAT TUTARI
31/1/2013	%4,5	225.000 USD (225.000x2=450.000)	200.000 USD (200.000x2= 400.000)	50.000 TL	5.000 TL
29/7/2013	%3,8	190.000 USD (190.000x2,07=393.300)	200.000 USD (200.000x2,07= 414.000)	-20.700 TL	-
31/1/2014	%4,1	205.000 USD (205.000x2,11=432.550)	200.000 USD (200.000x2,11= 422.000)	10.550 TL	1055 TL
31/7/2014	%3,7	185.000 USD (185.000x2,21=408.850)	200.000 USD (200.000x2,21= 442.000)	-33.150 TL	-

Bu durumda, Ali Bey 31/1/2013 ve 31/1/2014 tarihlerinde değişken faizden sabit faize geçmiş ol-
ması nedeniyle avantajlı durumda olup, 31/1/2013 tarihinde faiz swap işleminden doğan net kazanç
tutarı 50.000 TL, 31/1/2014 tarihinde faiz swap işleminden doğan net kazanç tutarı da 10.550 TL'dir.
29/7/2013 ve 31/7/2014 tarihlerinde ise, Ali Bey zararlı durumda olup, bu zarar aynı dönemde gerçek-
leştirilen aynı tür işlemlerin konsolide edilmesi yoluyla yok edilemezse, ilgili yılların izleyen üçer aylık
dönemlerinde aynı tür işlemlerden doğan kardan mahsup edilebilecektir. Böyle bir karın bulunmaması
nedeniyle mahsup edilemeyen zarar tutarları ise ihtiyari beyanname yoluyla mahsup edilebilecektir.

rnek: Mehmet Bey'in, 10.000.000 USD tutarındaki 2 yıl vadeli 3 ayda bir LIBOR faiz ödemeli
borcundan doğan yükümlülüğünü yerine getirebilmek amacıyla 30/7/2011 tarihinde, (Z) Bankası ile
%4 faiz oranı üzerinden yapmış olduğu 2 yıl vadeli 6 ayda bir faiz ödemeli swap sözleşmesine ilişkin
veriler aşağıda yer almaktadır.

Sözleşme Tutarı : 10.000.000 USD
Sözleşme Tarihi : 30/7/2011
Sabit Faiz : %4
Değişken Faiz : USD LIBOR

Faiz deme Tarihleri :

<u>Mehmet bey</u>	<u>(Z) Bankası</u>	<u>LIBOR</u>	<u>Döviz Kuru</u>
28/10/2011	%5,1		2
31/1/2012	31/1/2012	%4,5	2,02
29/4/2012	%2,6		2,04
29/7/2012	29/7/2012	%3,8	2,07
28/10/2012	%4,0		2,06
31/1/2013	31/1/2013	%4,1	2,01
30/4/2013	%3,9		2,07
31/7/2013	31/7/2013	%4,0	2,11

FAİZ ÖDEME TARİHLERİ		LIBOR	(Z) BANKASI TARAFINDAN MEHMET BEY'E ÖDENEN FAİZ	MEHMET BEY'İN (Z) BANKASINA DEDİğİ FAİZ	TEVKİFAT MATRAHI	TEVKİFAT TUTARI
BAY (E)	(Z) BANKASI					
	28/10/2011	%5,1	127.500 USD (127.500x2= 255.000)		255.000	25.500
31/1/2012	31/1/2012	%4,5	112.500 USD (112.500x2,02= 227.250)	200.000 USD (200.000x2,02 = 404.000)	-176.750	-
	29/4/2012	%2,6	65.000 USD (65.000x2,04= 132.600)		-44.150	
29/7/2012	29/7/2012	%3,8	95.000 USD (95.000x2,07= 196.650)	200.000 USD (200.000x2,07= 414.000)	-261.500	-

	28/10/2012	%4,0	100.000 USD (100.000x2,06=206.000)		55.500	-
31/1/2013	31/1/2013	%4,1	102.500 USD (102.500x2,011=206.025)	200.000 USD (200.000x2,01= 402.000)	-251.475	-
	30/4/2013	%3,9	97.500 USD (97.500x2,07= 201.825)		-49.650	-
31/7/2012	31/7/2013	%4,0	100.000USD (100.000x2,11= 211.000)	200.000 USD (200.000x2,11= 422.000)	-260.650	-

Bu durumda, bir takvim yılı aşılmamak suretiyle ödemelerin çakıştığı tarihler itibarıyla net kazanç tutarının hesaplanması gerekeceğinden, aynı takvim yılı içinde başka ödemelerin çakıştığı bir tarih bulunmaması nedeniyle 28/10/2011 tarihi itibarıyla (Z) Bankası tarafından Mehmet bey lehine ödenen 255.000 TL faiz tutarı üzerinden, %10 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir. Bu tevkifat sonucunda Mehmet Bey'in ödemiş olduğu vergi tevkifatı 25.500 TL olarak gerçekleşmiştir.

Karşılıklı ödemelerin çakıştığı 31/1/2012 tarihi itibarıyla Mehmet Bey zararlı durumda olup, 176.750 TL tutarındaki zarar izleyen üçer aylık tevkifat dönemlerine aktarılmıştır. Zarar mahsubu sonucunda ödemelerin ikinci kez çakıştığı 29/7/2012 tarihinde de Mehmet Bey zarar etmiş (261.500) olup, bu zarar tutarının izleyen üçer aylık döneme aktarılması sonucu 28/10/2012 tarihinde de tevkifata konu net kazanç tutarı doğmamıştır. Bu tarih itibarıyla ortaya çıkan toplam 55.500 TL zarar tutarı ise izleyen takvim yılına aktarılamayacağından ihtiyari beyan yoluyla mahsup yoluna gidilebilecektir.

İzleyen takvim yılında karşılıklı ödemelerin çakıştığı 31/1/2013 tarihinde Mehmet Bey 251.475 TL zararlı durumda olup daha önceki dönemlerde de yapıldığı üzere, bu zarar tutarının izleyen üçer aylık dönemlerdeki kazanç tutarından mahsup edilmesi sonucunda ödemelerin tekrar çakıştığı 31/7/2013 tarihi itibarıyla da yatırımcının tevkifata konu bir kazancı doğmamıştır.

Dolayısıyla, Mehmet Bey bu işlemle ilgili olarak 28/10/2011 tarihinde 25.500 TL vergi ödemiş olup, sözleşmenin kalan dönemlerinde ise takvim yılı aşılmamak suretiyle zarar tutarlarının izleyen üçer aylık tevkifat dönemlerine aktarılması sonucunda tevkifata tabi kazanç doğmamıştır.

3.3- Opsiyon Sözleşmeleri

Opsiyon sözleşmeleri, belirli bir miktardaki varlığı (fiziksel emtia veya finansal varlık) belirli bir zamanda veya belirli bir zaman dilimi süresince herhangi bir zamanda alınması veya satılması konusunda alıcıya seçim hakkı tanıyan sözleşmelerdir. Bu sözleşmelerin temelinde üçlü bir ilişki yer almaktadır. Opsiyon sözleşmelerinin tarafları Takas Merkezi ve takas üyesidir. Borsada opsiyon işlemi yapmak isteyen bir yatırımcı takas üyelerine başvurur. Takas üyeleri, opsiyon borsalarında yapacakları işlemler için Takas Merkezi'nin aracılığına ihtiyaç duymaktadır. İşlemler Takas Merkezi'nin takas üyelerinin arasına girerek yerine göre hem alıcı hem de satıcı rolünü üstlenmesiyle gerçekleşir. Bu sebeple opsiyon sözleşmeler temelinde, iki takas üyesi ve bir Takas Merkezi olmak üzere üç aktörün rol aldığı iki ayrı sözleşmeden oluşmaktadır.¹⁰ Satın alma veya satma hakkının kullanılması suretiyle gelir elde

¹⁰ Başak Bak, Borsa Opsiyon Sözleşmesi, Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 64-4, 2009, sf.2.

edilmesi halinde tevkifat matrahı, sözleşmeye baz alınan kıymetin piyasa fiyatına göre oluşan değeri ile işlem fiyatına göre oluşan değeri arasındaki farktan, ödenen opsiyon priminin düşülmesi suretiyle hesaplanacaktır. Opsiyon Primi, prim ödemesinin yapıldığı tarihte geçerli olan kur üzerinden Türk Lirasına çevrilmek suretiyle hesaplanacaktır.

Örnek: Yatırımcı Fatma Hanım, 14/1/2013 tarihinde (Z) Bankası ile yaptığı 6 ay vadeli opsiyon sözleşmesi ile USD alım hakkı elde etmiş olup, söz konusu sözleşmeye ilişkin veriler aşağıda yer almaktadır. Opsiyon priminin sözleşmenin yapıldığı tarihte ödendiği varsayılmıştır.

Sözleşme Tutarı	: 1.500.000 USD
Vade Tarihi	: 14/7/2013
İşlem Anındaki Kur (USD/TL)	: 2,0630
Opsiyon Kuru	: 2,1200
Vadede Spot Kur	: 2,3250
Opsiyon Primi	: 15.000 USD (1.500.000 x % 1)

Tevkifat Matrahı = (kıymetin piyasa fiyatı - kıymetin işlem fiyatı) - (Opsiyon Primine göre oluşan değeri)

$$\begin{aligned} \text{Tevkifat Matrahı} &= 1.500.000 \text{ USD} \times (2,3250 - 2,1200) - (15.000 \times 2,0630) \\ &= 307.500 - 30.945 = 276.555 \text{ TL} \end{aligned}$$

Bu durumda, (Z) Bankası tarafından Fatma Hanım'ın elde etmiş olduğu 276.555 TL kazanç üzerinden %10 oranında tevkifat yapılacaktır. Satın alma/satma hakkının kullanılmadığı durumda ödenen opsiyon primi ise zarar olarak dikkate alınacaktır. Türev ürünler genelde sözleşme niteliğindedir. Damga Vergisi Kanunu'nda (DVK) ekli 1 sayılı tabloda vergiye tabi kağıtlar, akitlerle ilgili kağıtlar, kararlar ve mazbatalar, ticari işlemlerde kullanılan kağıtlar, makbuzlar ve diğer kağıtlar diye 4'e ayrılmıştır.¹¹ Bu bağlamda opsiyon sözleşmeleri akitlerle ilgili kağıtlar grubuna girmektedir. Bu tabloya göre opsiyon sözleşmeleri binde 9,48 oranında damga vergisine tabidir.¹²

3.4- Aracı Kuruluş Varantları

Aracı kuruluş varantı, elinde bulunduran kişiye, dayanak varlığı ya da göstergesi önceden belirlenen bir fiyattan belirli bir tarihte veya belirli bir tarihe kadar alma veya satma hakkı veren ve bu hakkın kaydı teslimat ya da nakit uzlaşısı ile kullanıldığı, aracı kuruluşlarca ihraç edilen menkul kıymet niteliğindeki bir sermaye piyasası aracıdır. Aracı kuruluş varantları opsiyon sözleşmelerine gösterdiği benzerlik nedeniyle opsiyon sözleşmelerinin menkul kıymetleştirilmiş bir çeşidi olarak kabul edilmektedir. Varant satın alan yatırımcı, ödediği bedel karşılığında bir dayanak varlığı değil, o dayanak varlığı alma ya da satma "hakkı" alır. Varantı satın alan yatırımcı, varantı aldığı aracı kuruma tekrar geri satarak varsa karını realize edebilir. BİST'te işlem gören bazı hisse senetleri için ve BİST 30 endeksi için varantlar piyasada mevcuttur. Varantlar kaldıraçlı ürünler olduğu için hem karı hem zararı artırırlar. Finansal ürünleri yakından tanıyanlar varantların bir çeşit opsiyon olduğunu anlayacaklardır.

¹¹ İbrahim Organ, Türkiye'de Opsiyon Sözleşmelerinin Kullanım Alanı ve Vergilendirilmesi, Yeni Fikir Dergisi Sayı:9, 2012, sf.60

¹² <http://www.maligundem.com/gundem/haberdetay.asp?ID=629>, Erişim Tarihi: 01/04/2015

Varantları, endeks varantı olan BİST 30 varantı üzerinden gösterildiğinde 2 çeşit varant vardır, sahibine alım hakkı veren varantlar,callvarant, sahibine satım hakkı veren varantlar ise put varant olarak adlandırılmaktadır. Diğer bir ayırım ise Avrupa tipi ve Amerikan tipi varantlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Sahibine vade bitim tarihinde dayanak varlığı alma veya satma opsiyonu veren varantlar Avrupa tipi varant, opsiyonu vade sonuna kadar herhangi bir tarihte kullanma hakkı veren varant ise Amerikan tipi varant olarak adlandırılmaktadır.

Alım (call) varantında, BİST 30 yükseldikçe alım varantının değeri yükselir. BİST 30'da alım varantı, anlaşılan seviyeden BİST 30 endeksini almayı sağlar. Eğer BİST 30'un fiyatı aynı kalırsa gün geçtikçe varantın fiyatı düşer. Varant fiyatındaki bu azalmanın sebebi ise endeksin 10 günde oynayabileceği toplam puan ile 2 günde oynayabileceği puan ihtimalinin aynı olmamasıdır. Varantın gün geçtikçe fiyatının azalmasına "varant zamandan yiyor" denir.

Örnek: Ağustos başında da BİST 90.000 olsun, ay sonunda da 90.000 olsun. Sahip olunan alım varantı Ağustos başında daha değerli olacaktır. Çünkü puan değişmediği sürece, günler geçtikçe olası hareket ihtimali azaldığı için varant fiyatı azalır.

Başka bir örnekle incelendiğinde; 2 ay vadeli, işlem fiyatı 75 bin olan 31 Ağustos vadeli alım varantı 0,87 TL'den satın alındığında BİST 30 Ağustos sonunda 90.000 oldu varsayalım. Varantın sayesinde endeksi piyasa fiyatı olan 90.000'den değil, kullanım hakkı olan 75.000'den alınabilmektedir. Aradaki 15.000 puan da kâr olmaktadır. Şu anki varantların fiyatları 1/5000 oranı ile çarpıldığı için kar olan 15.000 endeks puanı varant fiyatına 3 TL olarak yansır. $(15.000 \times 1/5.000 = 3 \text{ TL})$ Özet olarak, 0,87 TL ödenen 75.000 kullanım fiyatlı 31 Ağustos vadeli varant, vade sonunda BİST 30'un 90.000 puana çıkması ile 3 TL olmaktadır. Eğer vade sonunda BİST 30 endeksi 75.000 puanın altında kalırsa varantın değeri 0 olur ve varant için ödenen para kaybedilir.

Eğer BİST vade sonunda 77.500 olursa, bu durumda kullanım fiyatı 75.000 olan varantın endeks bazında değeri +2500 puan olur. Çünkü piyasada 77.500 puan olan endeksi 75.000 puandan edinme hakkını sahibine vermektedir. Varantın TL bazında değeri ise 0,50 TL $(2.500 \times 1/5.000 = 0,5)$ olur.

Satım (PUT) varantı, BİST 30 düştükçe satım varantının değeri yükselir. BİST 30'da satım varantı, anlaşılan seviyeden karşı tarafa BİST 30 endeksini satmayı sağlar. Aynı alım varantında olduğu gibi eğer BİST 30'un fiyatı aynı kalırsa gün geçtikçe varantın fiyatı düşer.

Örneğin, 2 ay vadeli, işlem fiyatı 65.000 olan 31 Ağustos vadeli alım varantı 0,42 TL'den satın alınır, BİST 30 Ağustos sonunda 55.000 olduğu varsayılır ise, alınan varant sayesinde, endeksi piyasa fiyatı olan 55.000'den değil, kullanım hakkı olan 65.000'den satma hakkını verir. Aradaki 10.000 puan kar olacaktır. Şu anki varantların fiyatları 1/5000 oranı ile çarpıldığı için kar olan 10.000 endeks puanı varant fiyatına 2 TL olarak yansır. $(10000 \times 1/5000 = 2 \text{ TL})$

Özet olarak 0,42 TL ödenen 65.000 kullanım fiyatlı 31 Ağustos vadeli varant, vade sonunda BİST 30'un 55.000 puana düşmesi ile 2 TL olmuştur. Eğer vade sonunda BİST 30 endeksi 65.000 puanın üstünde kalırsa varantın değeri 0 olacaktır ve varant için ödenen para kaybedilir.

Eğer BİST vade sonunda 62.500 olursa, bu durumda kullanım fiyatı 65.000 olan varantın endeks bazında değeri +2500 puan olmaktadır. Çünkü piyasada 62.500 puan olan endeksi 65.000 puandan satma hakkını varant sahibine vermektedir. Varantın TL bazında değeri ise 0,50 TL $(2500 \times 1/5000 = 0,5)$ olmaktadır.

Hisse senetleri alım-satım kazançları geçici 67'nci madde kapsamında tevkifata tabi olup, 27/4/2012 tarihli ve 2012/3141 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile tam ve dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar tarafından geçici 67'nci madde kapsamında hisse senetlerine ve hisse senedi endekslerine dayalı olarak yapılan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri, BİST'te işlem gören aracı kuruluş varantları dahil olmak üzere hisse senetleri (menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetleri hariç) ve hisse senedi yoğun fonların katılma belgelerinden elde edilen kazançlar için uygulanacak tevkifat oranı %0 olarak tespit edilmiştir. Ayrıca, tam mükellef kurumlara ait olup, BİST'te işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler tevkifata tabi olmayacağı gibi bu gelirler için Gelir Vergisi Kanunu'nun Mükerrer 80'inci maddesi de uygulanmayacağından değer artış kazancı olarak yıllık gelir vergisi beyannamesi verilmesi de söz konusu değildir.¹³ Damga Vergisi Kanunu'nun 1 sayılı tablodaki listede ticari işlemlerde kullanılan kağıtlarda gösterilen rehin senedi (varant) 2015 yılında 9,30 TL. Damga vergisine tabidir.

Varantların genel özellikleri; Temel olarak belirli bir menkul kıymet üzerinde bir hak sağlayan varantların temel özellikleri şu şekilde özetlenebilir;¹⁴

- Sahibine detayları önceden belirlenmiş bir işlemi gerçekleştirme hakkı verir, işlemin gerçekleştirilmesi yönünde bir yükümlülük vermez.
- Önceden belirlenmiş bir kullanım fiyatı ve vade tarihi vardır. Kullanım tarihinde bu fiyattan işlemi gerçekleştirmek "ekonomik yarar" sağlayacak ise dönüşüm gerçekleşir.
- Alım ve satım hakkı veren iki türü vardır. Alım (call) varantı, dayanak varlığı alma hakkı verirken; satım (put) varantı, dayanak varlığı satma hakkı verir.
- Amerikan ve Avrupa olmak üzere iki tipi vardır. Amerikan tipi varantlar vade sonuna kadar kullanım hakkı verirken, Avrupa tipi varantlar sadece vade sonunda kullanılır.
- Ödünç ve açığa satış işlemlerine konu olamaz, kısa pozisyon alınmaz.
- Yatırımcı herhangi bir yükümlülük altına girmediğinden teminat göstermesine gerek yoktur.
- Nakdi uzlaşması ve kaydı teslimat vardır.
- Dönüşüm oranı vardır. Bu oran, bir adet varantın kaç adet dayanak gösterge alım veya satım hakkı verdiğini gösterir.
- Hak karşılığında ödenen bir ücret karşılığı işlem görür. Bu ücret (veya prim) alınan hakkın fiyatını teşkil eder.

3.5- Vadeli İşlem Sözleşmeleri (Futures İşlemleri)

Futures (gelecek sözleşmeleri), belirli nitelikteki ve miktardaki bir malın veya bir mali enstrümanın, bugünden gelecekteki bir tarihte belirlenmiş bir fiyat üzerinden teslimini veya teslim alınmasını hükme bağlayan yasal sözleşmelerdir. Futures Sözleşmeleri, spekülasyon ve hedging (koruma) amaçlı işlemleri için tercih edilmektedir. Futures ürünleri sadece Futures Piyasalar adı verilen organize piyasalarda işlem görmektedirler. Futures kontratları forward kontratlar gibi, gelecekte gerçekleşecek bir işlem için bugünden bir fiyat tespit etme esasına dayalı olmalarıyla forward işlemlerine benzemekle

¹³ Gelir İdaresi Başkanlığı, Gelir Vergisi Kanunu, Geçici 67. Madde Uygulaması ile İlgili Olarak Gerçek Kişilere Yönelik Vergi Rehberi, 2014.

¹⁴ <http://www.trademaster.com.tr/ueruenler/varant/varant-nedir.aspx>, Erişim Tarihi: 01/04/2015

birlikte, aralarında başta işlem gördüğü piyasalar olmak üzere, önemli farklılıklar bulunmaktadır. Futures kontratlar organize borsalarda işlem görürken, forward kontratlar tezgahüstü piyasalarda işlem görmektedirler.¹⁵ Bununla birlikte futures sözleşmeler, sözleşmeye konu olan mal, malın kalitesi, vade, miktar, teslimin yapılacağı zaman gibi konular işlem gördükleri borsaların işleyişi doğrultusunda belirli standartlara bağlanmış sözleşmelerdir. Bu sözleşmeleri standart hale getirmenin en önemli faydası, futures piyasasında sözleşmenin likiditesini ve piyasanın tedavül hacmini arttırmasıdır. Bu standardizasyonun bir diğer faydası da fiyatların karşılaştırılabilirliğini sağlamada kendini göstermektedir. Bu açıklamalar göz önüne alındığında futures piyasaların oluşumunda iki temel amaçtan bahsetmek mümkündür. Bunlar; Fiyat dalgalanmalarının getirdiği belirsizliği ortadan kaldırmak ve belli bir vade için ilgili finansal aracın fiyatını sabitlemektir.

Döviz gelecek işlemleri, dünyadaki belirli borsalarda yapılan, standart nitelikteki vadeli döviz alım ve satım sözleşmelerini kapsar. Bu piyasalar vadeli döviz alım ve satımıyla ilgili olmakla birlikte, vadeli mal borsalarının bir uzantısı durumundadır. Dünyadaki belli başlı borsalarında gelecekte teslim kaydıyla işlem gören bazı mallar şunlardır: Pamuk, şeker, buğday, deri, yün, kauçuk, kakao, bakır, platin vs. bu borsaların bazılarında yukarıdaki mallardan ayrı olarak hazine bonoları ile devlet tahvilleri ile döviz alım satım sözleşmeleri yapılmaktadır. Döviz gelecek işlemleri, borsada belirli bir yabancı paraya bağlı, miktar ve teslim tarihleri yönünden standart sözleşmelerin alınıp satılması biçiminde yapılır. Sözleşmeler borsanın denetimi ve güvencesi altındadır.

Günümüzde futures sözleşmelerinin temsil ettiği ürünlerin belli başlı ürünlerin ortak özellikleri; ürünün homojen olması, standartlaşmayı ve derecelendirmeyi de kapsayacak şekilde tanımlanması, değişken ve belirsiz fiyatlar, büyük ve etkin ticari piyasa, yatırımcıların bilgi edinebilmesidir.

Futures sözleşmeleri, organize borsalarda işlem gören, üçüncü şahıslara devredilmeleri mümkün olan ve dolayısıyla ikincil piyasaları bulunan, standart sözleşmeler olmaları nedeniyle, menkul kıymet olarak değerlendirilebilmeleri mümkün olabileceğinden, elde edilen gelirin GVK'nın 37. maddesinin 5. bendine göre, kendi nam ve hesaplarına menkul kıymet alım-satımı ile devamlı olarak uğraşanların bu faaliyetlerinden elde ettikleri gelirler olarak ticari kazanç sayılması ve bu kapsamda değerlendirilmesi gerekir. Aracı Kuruluş dışındaki firmalarda ise Futures sözleşmesini risk sınırlamak (hedge) amacıyla yapan işletmelerde sözleşmeden elde edilen gelir, hedge edilen işlemle ilişkilendirilecek ve işlem sonunda gelir tablosuna alınıp, ticari kazanç olarak vergilendirilecektir. İşlemin bu kuruluşlarca spekülatif amaçla yapılması da ticari kazanç sayılmasını etkilemeyecektir.

4- SONUÇ

Türev piyasaları kavramı, Forward, Futures, Opsiyon, Swap ve Varant işlemlerinin tamamını içermektedir. Bu tür işlemler vadeli işlemlerdir. Vadeli işlemlerin ortak özelliği, ilerideki bir tarihte teslimatı yapılmak üzere herhangi bir malın veya finansal aracın, bugünden alım satımının yapılmasıdır. Ekonomik kararları alan merkez ve piyasa güçlerinin en çok bilmek istedikleri konu olan gelecekteki fiyat konusu, vadeli işlem piyasalarının uygulandığı alanlarda otoritelere bir fikir vermektedir. Serbest piyasada bugünkü fiyatı belirlemede gösterilen başarı gelecek fiyatlarının belirlenmesinde gösterilememektedir. Vadeli işlem piyasaları yaşanan bu belirsizliği bir nebze olsun gidermektedir. Önemi

¹⁵ Ertuğrul Akçaoğlu, "Finansal Türev Ürünlerinin Vergilendirilmesi", Turhan Kitabevi, Ankara, 2002, s.22

giderek artan türev araçlarla ilgili olarak gerek sermaye piyasası mevzuatı gerekse de vergi mevzuatımızda değişik düzenlemeler bulunmaktadır. Vergi mevzuatımızda türev finansal araçlarla ilgili temel düzenleme 5281 Sayılı Kanun ile gerçekleştirilmiş, yapılan düzenleme sonrasında türev finansal araçlardan elde edilecek gelirlerin vergilendirme usulleri belirlenmiştir. Anılan kanunda, türev finansal araçlar “diğer sermaye piyasası aracı” olarak tanımlanmış ve temel olarak elde edilen gelirlerin tevkifat yöntemi ile vergilendirilmesi benimsenmiştir. Benimsenen yöntem itibarıyla basit, eşit ve kaynaktan kesmek suretiyle yapılacak olan vergileme ticari faaliyet kapsamında olmayan gelirler için nihai vergileme olarak belirlenmiştir. Çalışmada uygulayıcılara türev piyasalarının işleyişini basit bir dil ile anlatarak literatüre katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

KAYNAKÇA

- AKÇAOĞLU, E. (2002), “Finansal Türev Ürünlerinin Vergilendirilmesi”, Turhan Kitabevi, Ankara.
- BAŞÇI, E. (2003). Savaş, Vadeli İşlem Aracı Olarak Swap’ın İşleyişi ve Finansal Piyasalardaki Kullanımı, Gazi Ü. Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, Y.11, No.12.
- BAK, B. (2009), Borsa Opsiyon Sözleşmesi, Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 64-4.
- BELMA, N. (2005), TCMB. Muhasebe Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Yeterlilik Tezi, ANKARA.
- ÇİFTÇİ Özgür Himmet (2011), SDÜ. Türev Piyasalar ve Türk Bankacılık Sektöründeki Uygulamalar.
- ELÇİN, B. (2012), Türev Finansal Araçlar ve Vergilendirilmesi, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı : 282.
- Gelir İdaresi Başkanlığı, gelir vergisi kanunu, Geçici 67. Madde uygulaması ile ilgili olarak gerçek kişilere yönelik vergi rehberi, 2014.
- ORGAN, İ. (2012), Türkiye’de opsiyon sözleşmelerinin kullanım alanı ve vergilendirilmesi, yeni fikir dergisi sayı:9.
- <http://www.maligundem.com/gundem/haberdetay.asp?ID=629>, Erişim Tarihi: 01/04/2015
- <http://ekonomiturk.blogspot.com.tr/2010/02/libor-nedir.html>, Erişim Tarihi: 01/04/2015
- <http://www.trademaster.com.tr/ueruenler/varant/varant-nedir.aspx>, Erişim Tarihi: 01/04/2015
- <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/01/20120119-17.htm>, Erişim Tarihi: 01.04.2015